

чинна, т. е. връзка на *взаимодействие*. Но какъ е възможно да действуватъ единъ върху другъ два съвсемъ разнородни индивида, каквито сж душата и тѣлото? По-нататъкъ: знае се, че действуването на вещь върху вещь (на тѣло върху тѣло) е свързано съ *разходъ на енергия* отъ страна на вещьта, която действува, и *равенъ нему добивъ* на енергия отъ вещьта, която изпитва действието. Съ други думи, при действуването на вещественият индивиди едни върху други количеството на енергията въ веществения свѣтъ нито се намалва, нито се увеличава, а само се разпредѣля различно; при това тя приема различни форми (двигателна, свѣтлина, топлина и т. н.). Този основенъ принципъ на модерното естествознание би рухналъ, казватъ мнозина, ако приемемъ, че тѣлото и душата действуватъ едно върху друго, понеже при действуването на тѣлото върху душата частъ отъ енергията въ веществения свѣтъ би се изгубвала отъ него, а при действуването на душата върху тѣлото би ставало обратното: количеството на енергията въ веществения свѣтъ би се увеличавало.

Общо срещу тѣзи две възражения можемъ да кажемъ следното: че душата е индивидъ и то невещественъ, е *фактъ*, а не теория, затова неможе да се оборва съ теоретични доводи; напротивъ, ако известни теоретични положения не се съгласуватъ съ този фактъ, *тъ* сж невѣрни.

Първото възражение почива върху предположението, че действуването е възможно само между *еднородни* индивиди. Ние пъкъ, възъ основа на *факта*, че съвсемъ разнороднитѣ индивиди „тѣло“ и „душа“ действуватъ единъ върху другъ, имаме право да кажемъ, че това предположение не е вѣрно.

Но — възравяватъ противниците на причинното отношение между душата и тѣлото — *непонятно* е за нашия умъ, какъ могатъ да си действуватъ съвсемъ различни индивиди. На това ще отговоримъ, че за ума, докато е робъ на навика да борави само съ вещественото, бѣ невъзможно да си мисли и невеществени индивиди, обаче оказа се, че тази немислимостъ не е вѣчна. Малко по-долу ще видимъ, че така стои работата и съ „немислимостъта“ на причинната връзка между тѣлото и душата.

При второто възражение се изхожда отъ предположението, че *при всѣко действуване има разходъ и добивъ на енергия*. Но що е „енергия“? Съ тази дума въ физиката се означава способността на тѣлата да извършватъ работа или, по кжсо казано, работоспособността на тѣлата (вещественитѣ индивиди). Но всѣка „работа“ на последна смѣтка е нѣкакво движение. Тѣй че енергия е способността на едно тѣло да докарва въ движение други тѣла. Понятно е сега защо действуващото тѣло винаги губи точно толкова „енергия“, колкото печели тѣлото, което изпи.